ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Πόσες φορές η αναζήτηση δημοσιεύσεων ενός εργαζομένου στην έρευνα «κολλάει» στα κλειδωμένα papers;

LABour
ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

LABour -Αγωνιστική Παρέμβαση στην Έρευνα

Είναι ένα μόνιμο εμπόδιο που αντιμετωπίζει καθημερινά ο κάθε ερευνητής στη δουλειά του, ο κάθε φοιτητής στις σπουδές του. Και είναι αναμενόμενο, αν σκεφτεί κανείς ότι, από το 1973, η πλειοψηφία των δημοσιεύσεων ελέγχεται κατά κύριο λόγο από 6 εκδοτικούς οίκους: Reed-Elsevier, Wiley-Blackwell, Springer, Taylor & Francis, American Chemical Society και Sage Publishing, οι οποίοι και καθορίζουν τις τιμές των συνδρομών που συνεχώς αυξάνονται. Το Μάρτιο ο Elsevier δήλωσε κέρδη ύψους 900 εκ. λίρες, ο Taylor & Francis πάνω από 160 εκ. λίρες το 2016 και ο Wiley το 2017 183 εκ. λίρες, ξεπερνώντας ακόμα και εταιρείες όπως η Google, η Apple και η Amazon.

Αν ο μέσος όρος χρέωσης είναι περίπου 30 δολάρια για πρόσβαση ανά paper, τότε καταλαβαίνουμε το δυσθεώρητο κόστος που καλείται κάθε ερευνητής, ίδρυμα και Πανεπιστήμιο να καταβάλει προκειμένου να δικαιούται πλήρη πρόσβαση στις δημοσιεύσεις. Με το κόστος συνδρομής για τα Πανεπιστήμια να ανέρχεται από 500.000 έως και 2 εκ. δολάρια, γίνεται εύκολα αντιληπτό το γιατί το πρόβλημα αυτό σε καμία περίπτωση δεν περιορίζεται στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Ακόμα και το πανεπιστήμιο Harvard εξέφρασε το 2012 την αδυναμία του να αντεπεξέλθει στην πληρωμή των συνδρομών και

προέτρεψε τους εργαζόμενους να χρησιμοποιούν δημοσιεύσεις ελεύ

Αυτός ο έλεγχος πρόσβασης στη γνώση έδωσε το έναυσμα για τη δημιουργία του Κινήματος Ελεύθερης Πρόσβασης (Open Access Movement), και την προσπάθεια για δημιουργία δομών υλοποίησής του από πρωτοπόρους ακτιβιστές, οι οποίοι αμφισβήτησαν το μονοπώλιο των εκδοτικών κολοσσών και υποστήριξαν με τις δράσεις τους την ελεύθερη πρόσβαση όλων στην επιστημονική βιβλιογραφία. Ο προγραμματιστής Aaron Swartz κατάφερε να «κατεβάσει» εκατομμύρια δημοσιεύσεις από τη βάση δεδομένων JSTOR το 2011, ενώ το ίδιο έτος η Alexandra Elbakyan ιδρύει το Sci-Hub, ένα πειρατικό ιστότοπο που δίνει πρόσβαση σε αντίγραφα για περισσότερες από 64 εκ. δημοσιεύσεις.

Οι εκδοτικοί οίκοι περνώντας στην αντεπίθεση, επέβαλαν δίωξη σε βαθμό κακουργήματος στον Swartz, ο οποίος και αυτοκτονεί το 2013. Ο οίκος Elsevier το 2015 καταθέτει μήνυση στην Elbakyan σε δικαστήριο των Η.Π.Α., για την οποία ορίστηκε αποζημίωση 15 εκ. δολαρίων.

Το Νοέμβρη του 2017, μετά από άλλη μία μήνυση από την πλευρά της Αμερικανικής Χημικής Εταιρείας (ACS), δικαστήριο της Virginia αποφάσισε την καταβολή από το Sci-Hub αποζημίωσης ύψους 4,8 εκ. δολαρίων.

Προχώρησε όμως και ένα βήμα παραπέρα στην μάχη εναντίον της ελεύθερης πρόσβασης: να μπλοκαριστεί, στην ουσία, η πρόσβαση στο Sci-Hub από τις μηχανές αναζήτησης και του παρόχους υπηρεσιών διαδικτύου. Η εισήγηση που πραγματοποιήθηκε από την Βιομηχανική Ένωση Υπολογιστών και Τηλεπικοινωνιών (CCIA) ώστε αποκλειστεί αυτό το κομμάτι της μήνυσης δεν έγινε αποδεκτή από αυτό το δικαστή, εισακούστηκε όμως στη μήνυση του

Elsevier.

Η χρήση του Sci-Hub και άλλων τέτοιων ιστότοπων, όπως το LibGen, στην καθημερινότητα κάθε ερευνητή, οδήγησε στην τόσο ευρεία αποδοχή του, ώστε σε πολλές περιπτώσεις έχει σχεδόν υποκαταστήσει την αναζήτηση στους μεγάλους εκδοτικούς οίκους. Δεν είναι απλά μόνο ένα «βολικό» εργαλείο, αλλά μια αναγκαιότητα για δωρεάν πρόσβαση σε ένα τεράστιο όγκο δεδομένων, που δεν μπορεί καμία άλλη πλατφόρμα να προσφέρει.

Η εμπορευματοποίηση των αποτελεσμάτων της επιστήμης και της έρευνας και η κερδοσκοπία των εκδοτικών ομίλων εις βάρος της επιστημονικής κοινότητας έχει οξυνθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε η πληρωμή συνδρομών από τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα είναι πλέον απαγορευτική λόγω του απίστευτα υψηλού κόστους. Αυτό αποτυπώνεται από τις κινήσεις που γίνονται από μεγάλα πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο, διακόπτοντας τα συμβόλαια με τους εκδοτικούς οίκους και προωθώντας τη χρήση των δομών ελεύθερης πρόσβασης.

Το 2017 στη Γερμανία, η Alliance of Science Organisations προχώρησε στη δημιουργία του προγράμματος DEAL, που αφορά τη σύσταση επιτροπής που να διαπραγματευτεί τους όρους χορήγησης άδειας για το πλήρες περιεχόμενων των ηλεκτρονικών περιοδικών σε εθνική κλίμακα. Ο στόχος δεν είναι μόνο η μείωση των τιμών, αλλά και η πιθανή μετάβαση σε ένα μοντέλο ελεύθερης πρόσβασης. Η λίστα των Πανεπιστημίων και άλλων ιδρυμάτων που διακόπτουν το συμβόλαιό της με τον Elsevier αυξάνεται, εξοικονομώντας έτσι πάνω από 10 εκ./χρόνο και πολλοί καταξιωμένοι ερευνητές παραιτούνται από τη συντακτική τους δραστηριότητα, στηρίζοντας έτσι το σκοπό του προγράμματος.

Ακολουθώντας το παράδειγμα της Γερμανίας, η κοινοπραξία Couperin.org, η οποία αντιπροσωπεύει πάνω από 250 Γαλλικά πανεπιστήμια και άλλα ερευνητικά ιδρύματα, διέκοψε συμβόλαια κόστους 5 εκ. ευρώ με τον SpringerNature και συνεχίζει τις διαπραγματεύσεις για μείωση των τιμών. Ο εκδοτικός οίκος με από τη μεριά του, ενώ δήλωσε ότι θα διακόψει την πρόσβαση, δεν πραγματοποίησε τελικά τις απειλές.

Η κατάσταση αυτή αρχίζει να επηρεάζει και τα βρετανικά πανεπιστήμια, που κλήθηκαν να πληρώσουν 16,1 εκ. λίρες το 2016 σε εγγραφές των εκδοτικών οίκων. Ταυτόχρονα όμως, πολλά επιλέγουν να πληρώσουν έξτρα για να δημοσιεύσουν στα λεγόμενα «υβριδικά» περιοδικά, τα οποία περιλαμβάνουν άρθρα και ανοιχτής αλλά και επί πληρωμή πρόσβασης. Το οικονομικό βάρος οδήγησε στην εντυπωσιακή άνοδο του ποσοστού των ελεύθερων δημοσιεύσεων από 20% σε 37% μέσα σε δύο χρόνια, δείχνοντας σημαντική στροφή προς το

κίνημα ελεύθερης πρόσβασης.

Η προώθηση του κινήματος ελεύθερης πρόσβασης από τις χώρες αυτές είναι εμφανές ότι καθοδηγείται αποκλειστικά από οικονομικά κριτήρια. Ωστόσο, κοιτάζοντας πέρα από το πόσο φτηνά ή όχι κοστίζει μια δημοσίευση ή το ποια είναι τα συμφέροντα των πανεπιστημίων και των ερευνητών, όλοι όσοι εργαζόμαστε στην έρευνα οφείλουμε να προβληματιστούμε σε ένα βαθύτερο ιδεολογικό επίπεδο, να αναμετρηθούμε με εκείνα τα ερωτήματα που τείνουμε να ξεχνάμε μέσα στην καθημερινή προσπάθεια για επιβίωση.

Ως πότε θα συνεχίσουμε να εκχωρούμε τα επιστημονικά και τεχνολογικά αγαθά που παράγουμε στο κεφάλαιο για εμπορική αξιοποίηση και κερδοφορία; Είναι δυνατόν να αποδεχόμαστε την επιβολή οποιουδήποτε φραγμού εις βάρος της ελεύθερης πρόσβασης όλων στη γνώση; Θέλουμε να είμαστε αυτοί που κάνουν έρευνες αιχμής αλλά ίσως να μην επωφεληθούν ποτέ από αυτές;

Τα επιτεύγματα της επιστήμης και της τεχνολογίας πρέπει πάνω απ' όλα να έχουν ως στόχο τη βελτίωση της ζωής των λαών, τη χειραφέτηση του ατόμου και το ξεπέρασμα της αυταπάτης, του ανορθολογισμού και του σκοταδισμού. Να συμβάλλουν στην πρόοδο και την απελευθέρωση της κοινωνίας από τη φτώχεια, την εκμετάλλευση, τους πολέμους, τις ασθένειες, τις οικολογικές καταστροφές και όχι να χρησιμοποιούνται προνομιακά από μικρές οικονομικές ελίτ. Η θέση μας είναι δίπλα στα παγκόσμια κινήματα και τους πρωτοπόρους αγωνιστές που παλεύουν για όλα αυτά και αμφισβητούν τη σύγχρονη βαρβαρότητα και εκμετάλλευση.

> Ίσως αναρωτιέστε «και τι θα μπορούσαμε να κάνουμε; Οι εταιρείες έχουν τα πνευματικά δικαιώματα, έχουν τεράστια κέρδη χρεώνοντας την πρόσβαση, και είναι απολύτως νόμιμο- δεν περνάει από το χέρι μας να τους σταματήσουμε». Κι όμως υπάρχει κάτι που μπορούμε να κάνουμε, κάτι που ήδη γίνεται: μπορούμε να τους πολεμήσουμε.
>
> Όσοι και όσες έχετε πρόσβαση –φοιτητές, βιβλιοθηκονόμοι, ερευνητές- σας έχει δοθεί ένα προνόμιο. Τρώτε σ' αυτό το συμπόσιο γνώσης ενώ όλος ο υπόλοιπος κόσμος μένει απ έξω. Δεν χρειάζεται όμως –και, πράγματι, ηθικά δεν μπορείτε- να κρατήσετε αυτό το προνόμιο για τον εαυτό σας. Έχετε καθήκον να το μοιραστείτε με τον κόσμο. Και το κάνετε ήδη, δίνοντας κωδικούς σε συναδέλφους, βρίσκοντας άρθρα για φίλους.

Απόσπασμα από το Guerilla Open Access Manifesto

Πηγή: labour.gr